

A készítés szerepe és formái a gyermekközösségekkel történő közösségi tervezésben

Szondacsomagok, eszközkészletek és prototípusok az Alakítsd az iskolád Veszprém! projektben

Szilágyi-Nagy Anna, tájépítész, kultúrAktív Egyesület elnöke, Tübingeni Egyetem

Jákli Eszter, tájépítész, Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Mihály Regina, pedagógus, óraadó, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Absztrakt

A kultúrAktív Egyesületnél az elmúlt években egyre többet foglalkozunk olyan szabadterek közösségi tervezésével, amelynek résztvevői gyermekközösségek. Cikkünkben először bemutatjuk a közösségi tervezés folyamatának lépéseit (Szilágyi-Nagy & Mihály, 2021) és az épített környezeti neveléssel ötvöztetett gyermekbarát módszertanunk megfontolásait, majd kitérünk a különböző készítési és alkotási folyamatok jelentőségére a gyerekek szabadterrel kapcsolatos tapasztalatainak és tudásának szintetizálásában, a fejlesztési ötleteik bemutatásában és finomításában. Ezután Sanders és Stappers (2014) modellje alapján három, a közösségi tervezésben gyakran alkalmazott készítési formát mutatunk be: a tervezési kontextus megértésére szolgáló ún. „szondacsomagokat”, az első tervötletek megfogalmazásában segítő ún. „eszközkészleteket”, valamint a kiválasztott tervek tesztelésében és finomításában segítő ún. „prototípusokat”. Végül konkrét példákat hozunk a három készítési formára az Alakítsd az iskolád Veszprém! projektünkben.

1. Közösségi tervezés a kultúrAktív Egyesületnél

MINDEN TÉRBE GYEREKEKKEL

Típek és módszerek a szabadterek átalakítására
pedagógusoknak és tervezőknek

1. kép. A Minden térben gyerekekkel c. kiadvány pedagógusoknak és tervezőknek ad segítséget a gyermekközösségekkel történő közösségi tervezés kialakításához online és offline térben.

1.1. Közösségi tervezés gyermekközösségekkel

A tervezőkből és pedagógusokból álló kultúrAktív Egyesületnél az elmúlt években egyre több olyan projektünk volt, amelyben egy-egy gyermekközösséget támogattunk abban, hogy újragondolhassák a számukra fontos helyek – az iskolaudvar, a kollégium épülete vagy kertje, különböző városi közterületek vagy éppen a főtér – jövőjét. 2014-ben Budafok Belváros Diákszettel projektünkben a Budafok belvárosában álló épületeket és közterületeket terveztük újra a környéken lévő iskolák diákjaival (Döbrönte, 2014; kultúrAktív, 2014). 2015-2016 között Pécs köztereit gondoltuk újra, és tettük gyerekbaráttá pécsi középiskolásokkal az Alakítsd a városod! projektünkben (Tóth, 2016). 2018-19 között a budapesti Vécsey János Leánykollégium épületének közösségi tereit és udvarát terveztük és alakítottuk át biztonságosabbá és élhetőbbé a kollégistákkal a SAFECITY – Biztonság.Város. Közösség. c. projekt keretében (Reith, Szilágyi-Nagy & Zöldi, 2019; Reith, Szilágyi-Nagy & Balogh, 2020). 2019 óta pedig egyre többet foglalkozunk iskolaudvarok közösségi tervezésével és átalakításával (pl. Reith & Szilágyi-Nagy, 2021; Szilágyi-Nagy, Csehné Berényi, Virt, Gerzsényi & Reith, 2022), amelyet éppen induló Nyitott Táj Akadémia (Towards the Open Landscape Academy) projektünkben gondolunk tovább, hogy gyermekbaráttá tehessük Vác városát. Az általunk kezdeményezett projekteknél az a különleges, hogy a gyerekek saját közösségükben (pl. osztályközösség, iskolaközösség, lakóközösség, játszóközösség stb.) gondolhatják újra az általuk használt és ismert terek jövőjét. A tervezés pedig attól válik közösségivé, hogy együtt, egy csoportként gondolkodnak az

adott tér fejlesztéséről a közösségi tervezés lépései során, így a helyzetfeltárásban, a jövőképkészítésben, az ötletek megfogalmazásában és tesztelésében, és lehetőség szerint a tervezést követő megvalósításban is.

2. kép. A Minden térben gyerekekkel c. kiadvány elméleti, gyakorlati és tanácsokat tartalmazó fejezeteiben megismerkedhetünk a gyermek-közösségekkel történő közösségi tervezés alapfogalmaival, folyamatával és alapvető online és offline módszereivel. Fotó: Oszkai Péter.

1.2. A közösségi tervezés lépései

Közösségi tervezési tapasztalatainkat, történjen az online vagy offline térben, a *Minden térben gyerekekkel* c. kiadványunkban foglaltuk össze, ahol bemutattuk a közösségi tervezés öt lépését a KIVEL-HOL-MIT-HOGYAN-ALAKÍTUNK? kulcsszavak mentén (Szilágyi-Nagy & Mihály, 2021). A kérdő mondat minden szava a közösségi tervezés egy-egy lépésére utal, amelyet könnyen megértenek a velünk dolgozó gyerekek is, így mindig tudják, éppen hol tartunk a folyamatban.

1. lépés KIVEL: a közösségi tervezés első, előkészítő lépéseként megismerkedünk a gyermekközösséggel, kialakítjuk a közösségi tervezésben résztvevő csoportot.
2. lépés HOL: miután ezt megtettük, a gyermekközösséggel közösen feltárjuk az adott helyszín állapotát és lehetőségeit
3. lépés MIT: a harmadik lépésben a fejlesztési célokat és a jövőképet fogalmazzuk meg
4. lépés HOGYAN: a következő lépésben a célokat megvalósító ötleteket fogalmazzuk meg, közülük egyet-egyet tesztelhetünk is
5. lépés ALAKÍTUNK: a tervezést követi a megvalósítás, a folyamat végén egy-egy kiválasztott ötletet közösen meg is valósíthatunk!

1.3. Épített környezeti neveléssel ötvözött gyermekbarát közösségi tervezés

Az Egyesület az épített környezeti nevelés pedagógiai területén aktív, éppen ezért olyan korosztályra szabott élmény- és játékpedagógiával ötvözött közösségi tervezési folyamatokat alakítunk ki, amelyek kreatívak és segítik a térről és a részvételről való tanulást; támogatják a helyszínnel kapcsolatos tudás, tapasztalat, ötletek és vélemények kifejezését és megosztását, és ösztönzik a környezet alakításában való társadalmi részvételt. Kiemelten fontos számunkra, hogy gyermekbaráttá tegyük a tervezés műfaját, így a tervezési szempontokat ötvözzük a pedagógia szempontjaival. Különös

figyelmet fordítunk arra, hogy a korosztály igényei szerint válasszunk módszert (pl. kicsiknek dráma és kincskeresés, nagyoknak vitajáték és villámépítés), alakítsuk a foglalkozás időtartamát és ritmusát (kicsiknek 20-30 perc, nagyoknak 45 perces blokkok, amelyekben helyet kapnak energetizáló és levezető gyakorlatok).

Speciális tanulási folyamatba ágyazott tervezési folyamataink során a gyerekek (1) tapasztalatot szereznek a tervezendő környezetről, (2) megértik a környezetet alakító tényezőket és azok dinamikáját, (3) majd maguk is aktívan részt vehetnek a környezet tervezésében és alakításában. A közösségi tervezés HOL, helyzetfeltáró lépésében a gyerekek először tapasztalatot szereznek az általuk nap mint nap használt terekről, és kreatív feladatokkal (pl. öröm-bánat térkép, polaroid szoborcsoportok, érzékszervi kutató feladatok stb.) feldolgozzák benyomásaikat és a környezeti ingereket. Ezután következhet a környezetet alakító tényezők megismerése és megértése, a szükséges ismeretek átadása, a teret alakító tényezők dinamikájának feltárása (előadások, SWOT analízis gyerekeknek, beszélgetések, vitázás stb.). A közösségi tervezés MIT és a HOGYAN lépéseiben a fiatalok tervezési célokat és ötleteket fogalmaznak meg, amelyek arra a fontos felismerésre alapulnak, hogy az épített környezet nem eleve adott, hanem az emberek munkája és alakító tevékenysége révén alakult ki, amelyben nekik is szerepet lehet és kell vállalniuk, legyen szó a környezet értékeinek megőrzéséről vagy annak továbbfejlesztéséről.

2. A készítés szerepe és három formája a közösségi tervezésben

3. kép. A Budaörsi 1.sz. Általános Iskola diákjai és pedagógusai „szondacsomag” segítségével osztják meg egymással tapasztalataikat és véleményüket az iskolaudvar jelenlegi állapotáról a közösségi tervezés HOL lépésében. Fotó: Lakatos Máté.

2.1. A készítés szerepe a közösségi tervezésben

Közösségi tervezéskor fontos, hogy a tervezésben nem jártas résztvevők számára is megfelelő módszereket és kereteket biztosítsunk a tervezéshez, amelyben ki tudják fejezni a tér jövőjével kapcsolatos igényeiket és ötleteiket. Ebben segíthetnek a különböző készítési technikák, amelyből mi is többfélét használunk a közösségi tervezés HOL-MIT-HOGYAN lépései során.

Az Egyesületnél gyakran készítünk térképeket, kollázsokat, látványterveket, esetleg különböző léptékű modelleket a gyerekekkel. A készítés és alkotás folyamatán keresztül egyfelől szintetizáljuk a tapasztalatainkat, tudásunkat a megtervezendő szabadterről, másfelől meg tudjuk mutatni és vitatni ötleteinket, harmadrészt tesztelni és a visszajelzések alapján egyre inkább finomítani tudjuk azokat. Az elkészült alkotások gyakran többértelműek vagy csak keveset árulnak el az ötletről (Sanders & Stappers, 2014), ami egyben lehetőség az

ötlet jelentésének kreatív interpretálására és csoportos megvitatására. A készítést nálunk tehát gyakran az alkotás szóbeli bemutatása vagy használatának eljátszása követi, amely során egyre pontosabbá válik az ötlet jelentése mind az alkotás készítője, mind pedig a hallgatóság számára.

2.2. A készítés három formája a közösségi tervezés különböző lépéseiben: szondacsomagok, eszközkészletek és prototípusok
Sanders és Stappers (2014) három készítési (angolul „making”) formát különböztet meg a közösségi tervezés során, amelyeket mi is gyakran alkalmazunk saját közösségi tervezési gyakorlatunkban. A három készítési forma a következőképpen néz ki a HOL-MIT-HOGYAN tervezési lépések során:

- „Szondacsomagok” (angolul „probes”) olyan csomagok, amelyek különböző kellékeket és instrukciókat tartalmaznak. A gyerekekhez eljuttatott csomagok a gyerekeket a tervező jelenléte nélkül készítésre készítik. Az elkészült alkotások a tervezőnek visszajuttatva inspirálhatják a tervezést, és akár különböző tervezési információk és következtetések is levonhatók belőlük (Gaver, Dunne, & Pacenti, 1999). Mi a szondacsomagokat a közösségi tervezés HOL-MIT-HOGYAN lépésében is alkalmazzuk, amikor a gyerekek nézőpontjának, véleményének, tapasztalatainak, álmainak vagy ötleteinek megismerése és megértése a cél. A mi esetünkben gyakran előfordul, hogy a tervezők maguk a gyerekek, és ők készítettek szondacsomagokat társaik bevonására (pl. egy kisebb gyermekcsoport pályázati felhívást készít a teljes iskolaközösség bevonására).

4. kép. A Budaörsi 1.sz. Általános Iskola diákjai karton papírokból és színes filctollakból álló „eszközkészlet” segítségével mutatták be egymásnak ötleteiket az iskolaudvar fejlesztéséről a közösségi tervezés HOGYAN ötletkészítési szakaszában. Fotó: Virt Ágnes.

5. kép. A Budaörsi 1.sz. Általános Iskola diákjai kartondobozokból és egyéb kellékekből készített valós léptékű „prototípusokat” próbálták ki és véleményezték a közösségi tervezés HOGYAN ötlettesztelési szakaszában. Fotó: Lakatos Máté.

A szondacsomagok a helyzetfeltérési HOL lépésben a gyerekek térrel kapcsolatos tapasztalatait, a jövőkép megfogalmazásáról szóló MIT lépésben a gyerekek álmait, az ötletek megfogalmazásáról szóló HOGYAN lépésben pedig a konkrét ötleteiket mutathatják be. A visszaérkezett alkotások segítenek megismerni a gyermekek nézőpontját és az azonosulást azokkal. Emellett a mi gyakorlatunkban gyakran az is előfordul, hogy a szondacsomagokat facilitált környezetben, foglalkozásvezető segítségével használják a gyerekek, az elkészült alkotásokat pedig egymásnak is bemutatják a gyerekek. Az alkotások ezáltal megalapozzák a közösségi tudást.

- Az „eszközkészletek” (angolul „toolkits”) különböző anyagokból álló készletek, amelyek facilitált foglalkozásokon segítenek az ötletek megfogalmazásában. Lehet ez egy gyurmakészlet, amelyből meggyúrhatják az ötletet, egy magazin-olló-filctoll-ragasztó készlet, amiből kollázsokat készíthetnek, vagy doboz-sniccer-olló-filctoll készlet, amivel kisméretű modelleket építhetnek a gyerekek stb. Az eszközkészletekkel történő alkotásra nálunk a MIT jövőképkészítési és a HOGYAN ötletkészítési szakaszban szakaszban kerül sor, amikor a jövőkép megfogalmazására vagy egy-egy ötlet készítésére van szükség. Az alkotás eredményeként tehát megszületnek azok az ötletek, megoldások és javaslatok, amelyeket később meg lehet tervezni és tovább lehet fejleszteni.
- A „prototípusok” (angolul „prototypes”) a megvalósítandó ötletek fizikai megnyilvánulásai, amelyek készülhetnek különböző alapanyagokból (dobozok, zsinórok, feliratok stb.), és az ötletek tesztelésére szolgálnak. A prototípusok megalkotására a HOGYAN ötlettesztelési lépésben kerül sor, amikor egy-egy kiválasztott ötlet (pl. bútor vagy térkialakítás) hatásának vagy hatékonyságának kiértékelésére van szükség. Az alkotás eredményeként tehát konkrétá válik egy-egy ötlet (pl. elkészül egy látványterv, egy makett, egy folyamatábra, egy metszet, egy színdarab vagy szerepjáték, akár egy közel valós méretű installáció stb.), amely lehetőséget ad az ötlet véleményezésre és kipróbálására. A prototípusok lehetnek elnagyoltak, azaz csak egy benyomást adnak az ötletéről, vagy részletesek, amelyek nagyon hasonlítanak a tényleges végeredményhez. A prototípusok a tesztelések és visszajelzések eredményeként folyamatosan finomodnak.

A következőkben a kultúrAktív Egyesület *Alakítsd az iskolád Veszprém!* c. projektjén keresztül szemléltetjük ezeket a készítési formákat.

3. Szondacsomagok, eszközkészletek és prototípusok az Alakítsd az iskolád Veszprém! projektben

Az Alakítsd az iskolád Veszprém! - társasjáték alapú iskolaudvar alakítás általános és középiskolásoknak c. Nemzeti Kulturális Alap támogatta projekt keretében két veszprémi iskola – a VSZC Jendrassik-Venesz Technikum és a Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola – iskolaközösségével közösségi terveztünk. Célunk mindkét iskolában az iskolaudvar újragondolása volt. A közösségi

tervezés KIVEL-HOL-MIT-HOGYAN-ALAKÍTUNK?! lépései mentén haladva a diákokra szabott kreatív gyakorlatokkal és különböző készítési módszerekkel mértük fel az udvarok jelenlegi állapotát, határoztuk meg fejlesztési céljait és a lehetséges beavatkozásokat. A tervezés eredményeként rengeteg ötlet született, amelyek közül egyet-egyet kiválasztottunk megvalósításra. A Botevben egy hullámpadot, a Jendrában egy ülőszettet és egy irányító táblát építettünk meg a DEMO Egyesület segítségével. Az elkészült alkotásokat kis ünnepség keretében adtuk át az iskolaközösség számára. Reméljük, hogy az első ötletek megvalósulását még több követi majd!

A következőkben egy-egy példát hozunk a projektből a „szondacsomagok”, az „eszközkészletek” és a „prototípusok” használatára. A készítési módszereket pedig a közösségi tervezés általunk javasolt három lépéséhez, a HOL-MIT-HOGYAN lépésekhez rendeljük.

3.1. Szondacsomag az udvar felfedezésére

- **Közösségi tervezési lépés:** HOL helyzetfeltérési lépés
- **Módszer:** térképkészítés
- **„Szondacsomag” tartalma:** nyomtatott térkép az udvarról, tollak jegyzetelni, polaroid kamerák fényképezéshez, különböző matricapöttyök a szeretett és nem-szeretett helyek jelölésére, 2 db instrukció
- **Instrukció 1. Készíts polaroid jeleneteket!** Mutassátok meg a kedvenc helyeiteket az udvaron, és játsszátok el társaiddal, hogy mit csináltok ott! A jelenetről készítsetek polaroid fotót! Ezután keressétek fel azokat a helyeket, amelyeket nem használtok, és társaikkal beszéljétek meg, mi ennek az oka, és találjátok ki, mit lehetne ott csinálni! Játsszátok el az ötleteket, és készítsetek erről is polaroid képet! Ezután a szeret / nem-szeret helyek fotóit ragasszátok fel a térképre! A térképet juttassátok el a foglalkozásvezetőhöz!
- **Instrukció 2. Készíts öröm-bánat térképet!** Jelöljétek be a matricák segítségével azokat a helyeket a térképen, amelyeket szerettek az udvaron, és azokat is, amelyeket nem szerettek! Röviden írjátok le a pötty mellé, hogy miért szeretitek vagy nem szeretitek azokat a helyeket. A térképet juttassátok el a foglalkozásvezetőhöz!

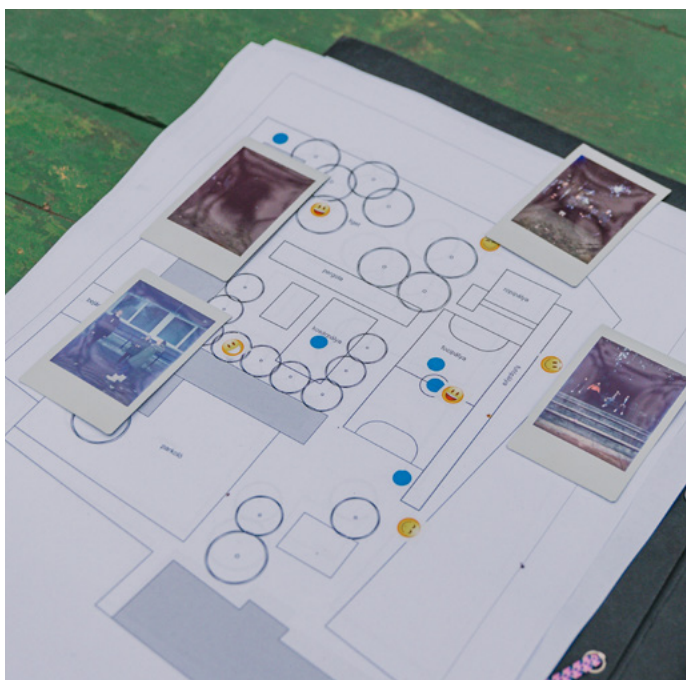
6. kép. A foglalkozásvezető a „szondacsomagban” található polaroid kamerával rögzítheti a gyerekek kedvenc tevékenységeit a séta során. Fotó: Oszkai Péter.

7. kép. A rövid történetekkel és feliratokkal kiegészített polaroid képek segítenek a tervezőnek betekintést nyerni a gyerekek mindennapi tapasztalataiba. Fotó: Reith Anita.

8. kép. A „szondacsomag” kellékei segítségével a tervező csapat megbeszélheti és térképen jelölheti az udvar örömeire és bánra okot adó helyeit. Fotó: Oszkai Péter.

9. kép. A szondacsomag kellékeiből elkészült térkép, valamint a térképezés során elhangzó beszélgetésről készített jegyzetek alapozzák meg a közösségi tervezés következő lépéseit. Fotó: Oszkai Péter.

- **Korosztály szerinti adaptáció:** Alsósokkal nyugodtan használják a polaroid kamerákat és smiley matricákat a térképezéshez. Nagyobbakkal elég lehet a térképezés végrehajtása, és a szeretett és nem-szeretett helyek jelölésére smiley matricák helyett megfelelő lehet egy-egy szín.

Az iskolaudvar helyzetének feltárásához térképkészítésre alkalmas „szondacsomagot” készítettünk. A Sanders és Stappers (2014) által leírtakkal ellentétben mi nem arra kértük a gyerekeket, hogy írásbeli instrukciókat önállóan követve készítsenek polaroid képeket és térképeket, hanem közös készítésre hívtuk őket. A foglalkozásvezető szóbeli instrukciói alapján és az éppen szükséges kellékeket megkapva készítettek először önállóan, kis csoportban képeket a gyerekek, visszatérve a központi asztalhoz, közösen ragasztottuk fel a képeket a térképre. Ezután pedig következhetett a szeretett és nem-szeretett helyek bejelölése a térképen a matricák segítségével, amely szintén közös mozzanat volt. A ragasztás és matricázás közben minden csapat mesélt a fotóiról és arról, melyik helyet miért szereti vagy miért nem. A közösségi készítés lehetőséget adott arra, hogy a gyerekek meghallgassák egymás történeteit, és ezáltal megismerkedjenek egymás nézőpontjával, tapasztalataival és igényeivel.

3.2. Eszközkészlet a jövőkép készítéshez

- **Közösségi tervezési lépés:** MIT jövőképkészítési lépés, HOGYAN ötletkészítési lépés
- **Módszer:** jelen-jövő párok
- **„Eszközkészlet” tartalma:** nyomtatott fotók az udvar tervezendő helyszíneiről, nyomtatott inspirációs fotók különböző hangulatú szabadterekről, filctollak és post-itok jegyzetelni, az udvar kinyomtatott térképe
- **Instrukció:** Alkossatok párokat. Minden pár véletlenszerűen kap egy fotót az udvar egyik részéről, amely az udvar jelenlegi állapotát ábrázolja. Párosítsatok ehhez a helyszínhez egy vagy több inspirációs képet, amely segítségével meg tudjátok mutatni, hogy milyennek szeretnétek látni a helyszínt a jövőben. A post-itra jegyzeteljétek fel az ötlet részleteit!

10. kép. A jelen-jövő párok kialakításához fontos, hogy „eszközkészletünkben” sok különböző hangulatú és funkciójú szabadteret ábrázoló inspirációs fotó legyen, amelyek közül a fiatalok kedvükre válogathatnak. Fotó: Oszkai Péter.

11. kép. A jelen-jövő párok szóbeli bemutatásával egyértelműsíthető, hogy az inspirációs fotók mely minőségei fontosak a helyszín jövője szempontjából, és sokszor már konkrét ötleteket is megvitathatunk. Fotó: Oszkai Péter.

Ha kész vagytok, akkor minden pár bemutathatja az ötletét a többieknek. Miután bemutattátok az ötletet, helyeztük el a jelen-jövő-párokat a térképre.

- **Korosztály szerinti adaptáció:** Ez a gyakorlat kicsikkel és nagyokkal is jól működik. Kisebbeknek készíthet segítőkérdéseket, amelyek alapján felkészülhetnek a prezentációra.

A megfelelő jövőkép meghatározása kulcsfontosságú egy-egy terület fejlesztése kapcsán, ami legtöbb esetben nehézséget jelent a gyerekek számára. A jól kialakított jelen-jövő eszköztárban azonban mindenki megtalálja az inspirációt: választhat a sokféle hangulat, társas helyzetet és tervezési stílus közül. A képek segítségével pedig bemutatathatók azok az ötletek is, amelyek nem szerepelnek konkrétan az ábrákon. Mivel ez a jövőképkészítési folyamat nagyon egyszerű és gyors (kb. 10 perc alatt ki tudják választani és post-it-ra jegyzetelni az ötleteiket a diákok), ezért elegendő idő marad a jelen-jövő párok bemutatására. Ahogy Sanders és Stappers (2014) is rávilágított, az alkotások a prezentáción és a szituációs játékon keresztül válnak egyre világosabbá, a bemutatás körül kibontakozó beszélgetések pedig lehetőséget adnak arra, hogy kiválasszuk azokat az irányokat és ötleteket, amiket részletesen is megtervezünk. Míg a jövőképhez elegendő lehet egy gyors gyakorlat, javasoljuk, hogy a jövőképet megvalósító konkrét ötletek elkészítéséhez válasszunk bonyolultabb, több időt igénylő gyakorlatot (pl. poszterkészítés, modellezés stb.).

12. kép. Az „eszközkészlet” kellékeiből egyfajta villámkollázs lesz, amely térképen rögzíti a helyszín jelenlegi állapotát, a hozzá társított jövőképet és kísérőszöveget. Fotó: Oszkai Péter.

13. kép. Csináljunk kerti kiülőt! A „prototípuskészítéssel” a megvalósítás előtt gyorsan és olcsón megmutathatjuk ötletünket másoknak, amihez akár elegendő lehet néhány meglévő bútor átmozgatása is. Fotó: Deák Dorottya.

14. kép. Vajon mások is ilyen kiülőt szeretnének? A „prototípuskészítés” után jöhet a tesztelés. Próbáljuk ki a prototípust, játszunk vele, véleményezzük mi működik és mi nem, ha kell keressünk alternatív megoldásokat. Fotó: Deák Dorottya.

3.3. Prototípuskészítés az ötletek teszteléséhez

- **Közösségi tervezési lépés:** HOGYAN ötletkészítési és -tesztelési lépés
- **Módszer:** Installációkészítés
- **„Prototípus” alapanyagai:** feltűnő és színes ragasztószalag vagy maszkoló szalag, zsinórok, olló, dobozok, lepedők, A4-es papírok, filctollak, kinyomtatott vagy rajzolt képek a lehetséges beavatkozásokról, mozgatható székek és asztalok stb.
- **Instrukció:** Hogyan változtatnád meg ezt a teret? Mit tennél ide? Az itt látható kellékek segítségével készíts installációt, ami megmutatja, hogyan és mire szeretnéd használni a jövőben ezt a helyszínt! Helyezz el feliratokat, utasításokat

és jeleket, határolj el területeket, amelyek segítenek megérteni az ötleted. Ha elkészültek az installációk, akkor tárlatvezetést tartunk. Ekkor bemutathatod az installációd a többieknek, akik ki is próbálhatják azt. Gyűjts visszajelzéseket és javaslatokat társaidtól a tesztelés közben, a visszajelzések alapján pedig gondold végig, hogy hogyan változtatnád meg az eredeti ötleted, hogy még jobb legyen!

- **Korosztály szerinti adaptáció:** Ez a gyakorlat kicsikkel-nagyokkal nagyon jól működik. Kicsiknek adhatsz limitált anyagkészletet pl. dobozokat nagyméretű modellek építéséhez, szivacsot és hurkapálcát kis modellek építéséhez stb.

15. kép. Ez ám a menő ülőszett! A „prototípustesztelés” tapasztalatai alapján dönthetünk úgy, hogy elvetjük az ötletet vagy úgy is, hogy a visszajelzéseket beépítve finomítunk rajta, hogy egy sokkal jobb dolog valósuljon meg. Fotó: Oszkai Péter.

Ebben a gyakorlatban érdemes olyan csapatokat alakítani, akik szívesen dolgoznak együtt. 3-5 fős csoportok gondolkodjanak egy-egy prototípus (installáció) megépítésén. A készítési folyamatban elég minimális segítséget adni a gyerekeknek, hiszen az anyagok használata egyszerű és intuitív. Tapasztalatunk szerint a tesztelésben van szükség több támpont adására. Elképzelhető, hogy minden csapatnak adsz egy kérdéslistát, amit miközben kipróbálják a prototípusukat, kitöltenek. De az is előfordulhat, hogy te, mint foglalkozásvezető irányítod a visszajelzésgyűjtés folyamatát. Megkérd a csapatokat, hogy mutassák be az installációt, segíted, hogy a többiek kipróbálhassák, és irányítod, hogy adjanak visszajelzéseket és javaslatokat a tervvel kapcsolatban. Ezután adj időt a csoportoknak, hogy végiggondolják, mit hallottak, és kérd meg őket, hogy gondolják végig, hogyan változtassanak az ötleten (ha szükséges) a tesztelés eredményei kapcsán. Adott esetben meghívhatod a tervezőt is a tárlatvezetésre, és megkérheted, hogy ő adjon visszajelzést az ötletekre, a tapasztalatok alapján pedig tovább dolgozhat a tervező.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük a VSZC Jendrassik-Venesz Technikum és a Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola vezetőségének, tanárainak, oktatóinak és diákjainak a közösségi tervezést és a sok kreatív alkotást. Köszönjük a DEMO Egyesület munkatársainak, hogy segítettek a diákok álmainak megvalósításában. Oszkai Péternek, hogy megörökítette a veszprémi iskolai foglalkozások legszebb pillanatait, Deák Dorottyának pedig a prototípuskészítésről készített fotóit.

Hivatkozások

Döbrönte Katalin (Szerk.) (2014). *Közösségi Tervezéssel Budafok-Tétény Belvárosának Megújulásáért*. Budapest: Promontorium Polgári Casino.

Gaver, William W., Dunne, Anthony & Pacenti, Elena (1999). Cultural Probes. (Magyarul: Kulturális szondák) *ACM Interactions*, 6: 21–29.

kultúrAktív Egyesület (2014. június 27.). *Budafok belváros diákszemmel: SzÉpítészek, közösségi tervezéssel Budafok-Tétény belvárosának megújulásáért! Épített Környezeti Nevelés*.

Reith Anita, Szilágyi-Nagy Anna & Zöldi Anna (Szerk.) (2019). *Építészeti bűnmegelőzés középiskolásokkal: Módszertani kiadvány pedagógusok számára 12+2 foglalkozásjavaslattal*. Pécs: kultúrAktív Egyesület.

Reith Anita, Szilágyi-Nagy Anna & Balogh Péter István (2020). *From Safety and Security to Liveability and Loveability – A Case Study for Introducing Crime Prevention through Environmental Design Principles to a High School Dormitory in Hungary. Ecology & Safety*, 14: 100-121.

Reith Anita & Szilágyi-Nagy Anna (2021). *Demokratikus tájépítészet iskolai környezetben I. Együttműködés a miskolci Dr. Ámbédkar Iskolával*. Pécs: kultúrAktív Egyesület.

Sanders, Elizabeth B.-N. & Stappers, Pieter Jan (2014). Probes, toolkits and prototypes: three approaches to making in codesigning. (Magyarul: Szondák, eszközkészletek és prototípusok: három megközelítés a co-designban) *CoDesign: International Journal of CoCreation in Design and the Arts*, 10:1, 5-14. DOI: 10.1080/15710882.2014.888183

Szilágyi-Nagy Anna, Csehné Berényi Beáta, Virt Ágnes, Gerzsenyi Judit & Reith Anita (2022). *Demokratikus tájépítészet iskolai környezetben II. Együttműködés a Budaörsi 1. Számú Általános Iskolával*. Pécs: kultúrAktív Egyesület.

Szilágyi-Nagy Anna & Mihály Regina (2021). *Minden térben gyerekekkel: Online és offline közösségi tervezés gyermekközösségekkel. Tippek és módszerek a szabadterek átalakítására pedagógusoknak és tervezőknek*. Pécs: kultúrAktív Egyesület, ISBN: 978-615-81428-8-5

Tóth Eszter (2016. március 19.). *Alakítsd a városod! Épített Környezeti Nevelés*.